

E-VELİ BÜLTENİ

Çocuklarda Sorumluluk

CİLT 1.SAYI 2

03.12.2021

Bu sayıda:

Bir Kavram Olarak Sorumluluk	1
Sorumluluk Kazandırmada Ailenin Rolü	1
Ailede Sorumluluk Kazandırma Süreci	2
Gelişim Dönemlerine Uygun Sorumluluklar	3
Anne Babaya Öneriler	4
Bonus : Sorumluluk Çizelgesi	5
Bir Öykü	6

Film Önerisi

- 1- Ters Yüz
- 2- Küçük Kız Kardeşim

Kitap Önerisi

1. Beni Ödülle Cezalandırma - Dr.Özgür Bolat

Bir Kavram Olarak Sorumluluk

Sorumluluk, başkalarının kendi gereksinimlerini karşılamalarına engel olmayacak şekilde, bireyin kendi gereksinimlerini karşılama yeteneği (Glasser,1990), erken çocukluk döneminden başlayarak, çocuğun yaşına, cinsiyetine ve gelişim düzeyine uygun olarak görevlerini yerine getirmesidir (Yavuzer, 2007) olarak tanımlanmaktadır .

). Fester'e göre sorumluluk sahibi kişi, kendilerine ve başkalarına karşı saygılıdır. Üstüne düşen görevleri yerine getirir. İşlerini kendi kendine yürütür ve başkalarına gereksiz yere yük olmak istemez. Öz değerinin bilincindedir. Duygu, düşünce ve davranışlarından yalnız kendini sorumlu tutar. Hak etmediğini almaya kalkmaz. Çalışkan bir insan, iyi bir ana-baba ve

iyi bir komşudur (Lucker, 1994' den akt: Çıkılı vd., 2002).

Bir yaşam becerisi olarak sorumluluk, çocukların yaşam boyu başarılı olmalarında ve öz disiplin kazanmalarında etkindir ve bu beceriyi çocuklar ailelerinden, arkadaş çevrelerinden, toplumdan ve okullarından kazanırlar.

Çocukların en çok etkileşim içinde bulunduğu iki kurum olarak aile ve okul, sorumluluk eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Hamby'e

(1992) göre de çocukların eğitiminden ve geleceğinden öncelikli olarak aile, sonra da okul sorumludur. Okul ve aile, eğitim işlevleri diğer işlevlerinin önüne geçen iki kurum olarak görülmektedir. Çocukların içinde doğup büyüdüğü ve ilk eğitimi aldığı kurum olarak aile okul eğitiminden de büyük ölçüde sorumludur. Yeşil'e (2003) göre, aile ortamı sınıf ortamına göre sorumluluk eğitimine daha uygundur. Bu sebepten, eğitim sürecinde okul aile işbirliği çocukların gelişimi ve başarısı açısından büyük öneme sahiptir.

Resmi veya grafikli açıklayan alt yazı.

Sorumluluk Kazandırmada Ailenin Rolü

Çocuklarımız kimi zaman yaşının üzerinde sorumluluklar alıyor kimi zaman da hiç sorumluluk taşıyamıyorlar. Çocuklara yaş düzeyinin üzerinde sorumluluk vermek kadar hiç sorumluluk vermemek de yanlış bir davranıştır.Cüceloğlu'na

(2001) göre, çocuğu tümüyle sorumluluğa boğan ana-baba olduğu gibi, tüm sorumluluğu kendi üzerine alan ve çocuklarını her türlü sorumluluktan kurtaran ana-baba da olabilir. İlki, katı ve kuralcı insanlar yetiştirirken, ikincisi yaşamını biçimlendirmekten aciz, sürekli başkalarının

yönetiminde olmaya yönelik bireyler yetiştirir. Çocuklara kendi yaşamlarından kendilerinin sorumlu olmasını öğretmek, anne ve babanın yapabileceği en sağlıklı ve önemli görevlerden biridir Yani sorumluluk duygusu, kazanılabilen bir beceridir denilebilir .

Küçük yaşlardan itibaren çocuklara gelişimlerine ve becerilerine uygun sorumluluklar verilerek, yaptıklarının sonuçlarını görme fırsatları sağlanarak, sosyal açıdan onaylanan ve onaylanmayan davranışlar öğretilerek, karar verme becerisi kazandırılarak ve olumlu model olunarak onların sorumluluk duygusu kazanmalarına yardımcı olunabilir. Örneğin çocuğumuzun yerlere çöp atmamasını istiyorsak bizimde atmamız gerekir. Çocuğun her sorununu çözmemeli onun çözmesine olanak sağlamak gerekir. Veya nasılsa yapmıyor diyerek onun yerine getirmesi gereken sorumlulukları yapmamak gerekir. Buna

örnek olarak okulda verilen ödevi çocuk yapmıyor diye aileden birinin yapması verilebilir. Çocuk ileriki süreçte aynı beklentide olacağından sorumluluk almaktan kaçacaktır.

Ayrıca çocuk normalde yapmadığı davranışları yaptığında örneğin yatağını topladığında hayret gibi demoralize edecek kelimelerden uzak durulmalıdır. Onun yerine çocuğa destekleyici ifadeler kullanılması sorumluluk kazandırmada daha etkili olacaktır. Çocuk yavaş yapıyor diye veya yaparken kirleniyor diye çocuğun yerine

sorumluluk almak çocuğun duruma alışkanlık haline getirmesine yol açar. Onun yerine gerekli önlemleri almak, çocuğa fırsat yaratmak gerekir. Örneğin kendi başına yemek yemesi, ayakkabı bağlaması, kıyafet seçmesi gibi.

Resmi veya grafiği açıklayan alt yazı.

Yalnız yaptıklarımızdan değil yapmadıklarımızdan da sorumluyuz.

Ailede Sorumluluk Kazandırma Süreci

Civelek'e (2006) göre bireysel farklılıklar söz konusu olsa da sorumluluk kazandırmaya yönelik süreçte bazı 'temel ve değişmez' öğeler bulunmaktadır. Bunlar; Bilgilendirme, Takip, Geri bildirim ve Hatırlatmadır (akt: Kısa, 2009). İlk harflerinden kısaltılarak BTGH olarak kodlanabilecek olan bu süreç ebeveynlerin çocuklarına sorumluluk

kazandırmalarında izleyebilecekleri sıralı işlemleri gerektirmektedir.

1 Bilgilendirme: Çocuğun davranışında istenen değişimin gerçekleşebilmesi için önce bu değişim hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Çocuğun bu değişimi bir gereksinim olarak görebilmesi için nedenleri

hakkında bilgi vermek önemlidir. Kuralların neden olduğu ve sorumluluğun önemi anlatılmalıdır. Çocuklar niçin bazı işleri yapmak zorunda olduklarını anlar ve bilirlerse, ailesine yardım etmeyi ve bağımsız davranmayı benimserler.

2- Takip: Bilgilendirmeden

dikkat edilmelidir.

3- Geri bildirim: Belli bir süre sonra istendik davranışın uygulanışı hakkında çocuğu bilgilendirmek gerekir. Eğer

istenen sorumlu davranışın sayısında artış varsa, uygun pekiştirenlerle motive edilmesi; eğer beklenen sorumlu davranışın ortaya çıkmasında sıkıntılar varsa, bu sıkıntılar ve olası

sonra, çocuğun söz konusu davranışı gösterebilmesi için bir süre tanınması gerekir. Bu süre içerisinde yapılan takip sonucunda sorumlu davranışın ortaya çıkıp çıkmadığına, ne sürede ortaya çıktığına, hangi zamanlarda davranışın yapıldığına ve yapılmadığına

Resmi veya grafiği açıklayan alt yazı.

nedenlerinin çocukla paylaşılması gerekir.

4- Hatırlatma: İstenen davranış eğer gerçekleşmiyorsa yeniden hatırlatma sürecine gidilmelidir. Yeniden bilgilendirmeye başlayan bu süreç davranış oturana kadar devam etmelidir

Gelişim Dönemlerine Uygun Sorumluluklar

2 - 4 yaş

- Sofrada tek başına yemeğini yemek,
- Tek başına uyumak,
- El-yüz temizliğini yapabilmek,
- Dişlerini fırçalamak,
- Yardımla giyinmek ve soyunmak,
- Kirli kıyafetlerini sepete atmak,
- Kıyafet seçimi, hazırlanacak yemek, gezmeye gidilecek yer gibi konularda karar sürecine katılmak,

- Oyun oynarken nerede olacağını anne babasına söylemek,
 - Oyuncaklarını toplamak,
 - Oyuncaklarını korumak.
- ### 5 - yaş
- Eşyalarına iyi bakmak,
 - Temiz kıyafetlerini çekmeceye ya da dolaba yerleştirmek,
 - Üzerinden çıkardığı kıyafetleri katlayabilmek ve dolabına kaldırmak,
 - Saçlarını taramak,

- Yemeğini yedikten sonra tabağını kaldırmak,

6 - yaş

- Tek başına giyinip soyunmak,
- Sofranın hazırlanmasına ve toplanmasına yardım etmek, etmek, yıkamakbağlamak,
- Evden çıkarken muslukları ve ışıkları kontrol etmek, açıksa kapatmak,

7 - yaş

- Çantasını hazırlamak,
- Ödevlerini yapmak,
- Kitaplarını korumak,
- Televizyon izleme saatine uymak,
- Harçlığını bağımsızca kullanmak,
- Alışverişe yardım etmek,

- Alışveriş malzemelerinin taşınmasına yardım etmek

8 - yaş

- Sabahları çalar saatiyle kendi başına kalkmak,
- Hatırlatmadan öz

Resmi veya grafikli açıklayan alt yazı.

bakımını yapmak,

- Yardım almadan banyo yapmak,
- Yardım almadan kurulanmak,
- Odasını toplamak,

- Odasını, dolabını, yatağını ve çalışma masasını düzenli tutmak,

- Okuldan gelen mesajları anne babasına iletme,

Çok az şey bir insana sorumluluk vermek ve ona güvendiğinizi belli etmek kadar onun gelişmesine hizmet eder.

9 - yaş ,

- İlgilerini belirleyip zamanını planlamak ve günlük programlar yapabilmek,
- Ev dışı yakın yerlere gidip gelmek,
- Evdeki bazı tamir işlerine yardımcı olmak,

- Kendinden küçük kardeşinin yıkanmasına, yardımcı olmak

10- yaş

- Kendi yatak çarşaflarını değiştirmek,
- Listedeki malzemeleri çarşıdan almak,

- Kendi randevularını takip etmek (diş hekimi, spor antrenmanı veya dil kursu),

- Okumak istediği kitapları almak,

- Basit yaralanmalarla başa çıkmak,

- Arkadaşlarını evde ağırlamak,.

11 - 17 yaş

- Kendi hakkını savunmak,
- Başkalarının hakkına saygı duymak,
- Başkalarının eşyalarına saygı göstermek,
- Evde yardım gerektiren işler olduğunda kendi isteğiyle yardım önerisinde bulunabilmek,
- Çamaşır, bulaşık makinesi vb. çalıştırmak,
- Makineden çıkan çamaşurları askılığa asmak,
- Makineden çıkan bulaşıkları boyunun yettiği raflara kaldırmak,
- Eve dönüş saatlerine uymak,
- Anne babası meşgul olduğunda kardeşiyle

ilgilenmek,

- Kardeşinin giyinmesine ve yatmasına yardımcı olmak,
- Anne babaya evdeki tamir işlerinde yardımcı olmak,
- Evde tek başına kalmak,
- Varsa arabayı tek başına yıkamak,
- Kendi başına ulaşım araçlarına binmek,
- Toplu yerlerde gerektiği gibi davranmak,

Bazı gruplara katılmak (izci yada gençlik grupları),

Bağımsız olarak kendi ödev programını yürütmek,

Para biriktirip uzun vadede almak istediklerini planlamak.

Başarıdan ayrı düşünülemez bir inanç varsa o da büyük sorumluluk yüklenilmeden büyük başarı elde edilemeyeceğidir.

Anne-Babaya Öneriler

- Koşulsuz sevgi ve Onay gösterin
- Çocuklarınızı tanıyın
- Sizin istediğiniz gibi yapmasını beklemeyin. Çocuğunuza verdiğiniz iş mükemmel bir şekilde yapılmamış olabilir.
- Kendisi ile ilgili görevlerde "Aitlik Hissi" kazandırın.
- İşi oyun haline getirin.
- Model Olun.
- Ev ile ilgili sorumlulukları çocuklarınız arasında paylaşırken adil olun.
- Rutininiz olsun

Resmi veya grafiği açıklayan alt yazı.

- Sizin de sorumluluklarınız olduğunu çocuğunuza anlatın
- Olumlu davranışlarını pekiştirin:
- Çocuğunuza, bir işi nasıl yapacağını adım adım gösterin
- Seçme sansı verin .

- Her şeyin bir yeri olsun
- Çocuğun davranışının sonucunu yaşamasına fırsat verin
- Çocuğunuzun yaşına uygun sorumluluklar listesi hazırlayın

Bonus : Sorumluluk Çizelgesi

YAŞINA UYGUN SORUMLULUKLAR

2-3 YAŞ

Oyuncaklarını toplamak

Kirli çamaşırlarını sepete atmak

Kendi tabağını ve bardağını sofraya getirmek

Yere döktüklerini kağıt havluyla silmek

Toz almak

4-6 YAŞ

Tüm 2-3 yaş işleri

Kendi yataklarını düzeltmek

Evdeki evcil hayvanları beslemek

Çiçekleri sulamak

Sofrayı hazırlamak / toplamak

Renkli / beyaz kirli çamaşırları ayırmak

Bahçedeki ot ve yaprakları toplamak

Alışveriş poşetlerini yerleştirmeye yardım etmek

7-9 YAŞ

Tüm 2-3 yaş, 4-6 yaş işleri

Sabah alarm kurarak kendi başına uyanmak

Kendi kahvaltısını hazırlamak

Dişlerini fırçaladıktan sonra lavaboyu temizlemek

Salata sebzelerini doğramak

Temiz kıyafetlerini dolaba yerleştirmek

Elektrik süpürgesi ile süpürmek

Bulaşık makinesini doldurmak / boşaltmak

Odasını toplamak

10 + YAŞ

Tüm 2-3 yaş, 4-6 yaş, 7-9 yaş işleri

Çamaşırları katlamak

Yemeğin hazırlanmasına yardım etmek

Çöpleri dışarıdaki çöp kutusuna atmak

Arabayı yıkamak

Küçük kardeşlerine göz kulak olmak

Çimleri kesmek

Çamaşır ve kurutma makinesini kurmak

Bir Öykü

Eski zamanlarda bir kral,
saraya gelen yolun üzerine

kocaman bir kaya
koydurmuş, kendisi de
pencereye oturmuştu.
Bakalım neler olacak?
Ülkenin en zengin
tüccarları, en güçlü
kervancıları, saray
görevlileri birer birer
geldiler, sabahtan öğlene
kadar. Hepsi kayanın
etrafından dolaşıp saraya
girdiler. Pek çoğu kralı
yüksek sesle eleştirdi.
Halkından bu
kadar **vergi** alıyor, ama
yolları temiz tutamıyordu.
Sonunda bir köylü
çıkageldi. Saraya meyve ve
sebze
getiriyordu. Sırtındaki
küfeyi yere indirdi, iki eli
ile kayaya sarıldı ve ıkına
ıkına itmeye başladı.
Sonunda kan ter içinde

Resmi veya grafiği açıklayan alt yazı.

kaldı ama kayayı da yolun
kenarına çekti. Tam
küfesini yeniden sırtına
almak üzereydi ki, kayanın
eski yerinde bir kesenin
durduğunu gördü. Açtı.
Kese **altın** doluydu. Bir de

kralın notu vardı içinde.
'Bu altınlar kayayı yoldan
çeken kişiye aittir' diyordu
kral. Köylü, bugün dahi
pek çoğumuzun farkında
olmadığı bir ders almıştı.
'Her engel, yaşam